

TÜCİB (Benî Tüçib)
(بنو تَجِيب)Benî Kinde'ye mensup
bir Arap kabilesi.

Yemen asıllı Kinde kabilesinin önemli kollarından Benî Sekûn'a mensup olan Eş-res b. Şebîb b. Sekûn'un Adî ve Sa'd adlı iki oğlunun soyundan gelir. İki kardeşin ahfadı Mezhic kabilesine mensup anneleri Tüçib bint Sevbân b. Süleym'e nisbetle Benî Tüçib diye anılmıştır. Kabile İslâm'dan önce Arabistan'ın güneyinde Hadramut bölgesinde yaşıyordu. Tüçib'den on üç kişilik bir heyet 9 (630) yılında Medine'ye geldi. Rivayete göre heyet, mallarının zekâtını yanlarında getirerek Hz. Peygamber'e vermiş, Hz. Peygamber bu malları geri götürüp kendi kabilelerindeki fakirlere dağıtmalarını isteyince getirdiklerinin fakirlerden artan zekât mallarını olduğunu söyleyerek Resûlullah'a bırakmıştı. Bu olay onların Medine'ye gelmeden İslâmîyet'i benimsediklerini göstermektedir. Tüçib heyetinin bu davranışından çok memnun kalan Resûl-i Ekrem, "Hidayet yüce Allah'ın elindedir; Allah hayrını dilediği kimsenin kalbini imana açar" diyerek heyet mensupları ile bizzat ilgilenip sohbet etti, daha sonra ağırlandı için Bilâl-i Habeşî'yi görevlendirdi. Medine'de bir süre kalan Benî Tüçib heyeti, Resûlullah'a Kur'an ve Sünnet'le ilgili sorular sordular ve cevaplarını yazılı olarak aldılar. Onların İslâm dinine gösterdiği alâka dolayısıyla Hz. Peygamber, Medine'den ayrılmak istediklerinde biraz daha kalmalarını söyledi, vedalaşma sırasında heyetkilerin her birine hediye verip hayır duada bulundu. Bu sırada develerin başında bırakılan genci de huzuruna çağırdı ve kendisinden sadece dua dileyen genç için dua edip hediye verilmesini istedi. Tüçibîler, Vedâ hacı sırasında Mina'da Resûl-i Ekrem'le bir defa daha buluştu.

Hız. Peygamber'in vefatından sonra ortaya çıkan irtidat hareketlerinin Yemen kabileleri arasında yoğun biçimde yayılmasına rağmen Benî Tüçib'den hiç kimsenin bu olaylara karışmadığı bildirilmektedir. Kaynaklarda Tüçibîler'in irtidat hadiseleri esnasındaki bu tutumunda, Medine'ye giden heyetin hayvanlarının başında bırakılan ve Hz. Peygamber'den sadece dua isteyen gencin önemli rol oynadığına dikkat çekilmektedir. Tüçibîler, Hz. Ömer zamanında özellikle Mısır fetihlerinde bulundu. Fetihden sonra Amr b. Âs tarafından Fustat şehrinin kurulması sıra-

sında kabilelere ait mahallelerin belirlenip düzenlenmesi işinde görevlendirilenler arasında Muâviye b. Hudeyc et-Tüçibî de vardı. Mısır'daki Tüçibîler'den Kinâne b. Bişr gibi Hz. Osman'ın öldürülmesine adı karışanlar da oldu. Benî Tüçib'den bazı kişiler Emevîler ve Abbâsîler devrinde Mısır'da valilik, kadılık ve şurta reisliği görevlerine getirildi. Muâviye b. Ebû Süfyân tarafından kadı tayin edilen Süleym b. İtr bu görevini uzun süre devam ettirdi. Süleym, Mısır'da mahkeme kararlarının sicilini tutan ilk kadı olarak tanınmaktadır. Abdülazîz b. Mervân'ın Mısır valiliği sırasında Abdurrahman b. Muâviye et-Tüçibî kadılık ve şurta reisliği yaptığı gibi Ziyâd b. Hanâte et-Tüçibî de sâhibü's-şurtalığa tayin edildi. II. Mervân'ın onayı gelmeden askerler tarafından kadılığa getirilen Abdullah b. Abdurrahman et-Tüçibî, Abbâsîler zamanında bu görevini sürdürdü ve 152 (769) yılında Halife Ebû Ca'fer el-Mansûr tarafından Mısır valiliğine tayin edildi. Onun ölümü üzerine kardeşi Muhammed b. Abdurrahman valiliğe getirilirken diğer kardeşi Abbas şurta reisliğine tayin edildi.

Kuzey Afrika ve Endülüs fetihlerine katılan Benî Tüçib'in Endülüs'te Mısır'da olduğundan daha etkin bir rol oynadığı görülmektedir. Kabilenin liderlerinden bazıları fetihlerden itibaren kumandanlık, kadılık ve valilik görevlerinde bulundular. Mü-lükü't-tavâif döneminde kabilenin iki kolundan Benî Hâşim Sarakusta'da, Benî Sumâdîh Meriye'de emirlik kurdu (bk. TÜCİBİLER). Tüçibîler'den pek çok âlim, edip ve şair yetişmiştir. Ömer b. Abdülazîz'in Berberîler arasında İslâm'ı yaymak için görevlendirdiği tebliğ heyetinde yer alan Ebû Mes'ûd Sa'd b. Mes'ûd et-Tüçibî, Trablusgarp'ta isyan eden İbâzî / Hâricî liderlerinden Abdullah b. Mes'ûd, Kurtuba kadısı İbnü'l-Hâc Muhammed b. Ahmed b. Halef, Endülüs Mâlikî fakihlerinden muhaddis ve edip Ebû'l-Velid el-Bâcî, Batı İslâm dünyasında yetişen ilk müslüman filozof olarak bilinen İbn Bâcce et-Tüçibî, daha çok sûfliliğiyle tanınan tefsir, kelâm ve fıkıh âlimi Harâllî bunların en meşhurlarıdır.

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 323; İbn Abdülhakem, *Fütûhu Mısr* (Torrey), s. 224-235; Vekî, *Ahbârü'l-kuğât*, III, 221, 225; İbn İzârî, *el-Beyânü'l-muğrib*, III, 167-169; Ebû Bekir el-Mâlikî, *Riyâzû'n-nüfus* (nşr. Beşîr el-Bekkûş), Beyrut 1403/1983, I, 102-106; Yâkût, *Mu'cemü'l-büldân* (Cündî), II, 19; Kindî, *el-Vülât ve'l-kuğât* (Guest), s. 10, 34-35, 49, 51, 65, 71, 303-305, 309, 311, 317; Makrîzî, *el-Hıttâ*, I, 94, 296-297; İbn Tağrîberdî, *en-Nücümü'z-zâhire*, I, 124, 193, 244; Sey-

yide İsmâil Kâşif, *el-Velid b. 'Abdilmelik* (86-94/705-715), Kahire 1962, s. 173-174; M. Abdullah İnân, *Devletü'l-İslâm fi'l-Endelüs: Düvelü't-tavâif*, Kahire 1408/1988, s. 164-173, 264-270; E. Lévi-Provençal, "Tüçibîler", *IA*, XII/1, s. 479; H. L. Gottschalk, "Diwân", *EI²* (İng.), II, 327; P. Guichard, "Tuđjib", *a.e.*, X, 582-584.

NADİR ÖZKUYUMCU

TÜCİBİ
(التَجِيبِي)Ebû'l-Kâsım Alemüddîn Kâsım b. Yûsuf
b. Muhammed et-Tüçibî es-Sebtî
(ö. 730/1329)**Sebteli muhaddis ve seyyah.**

670 (1271-72) yılı civarında Sebte'de (Ceuta) doğdu. Aslen Belensiyelidir (Valencia). İbn Sâ[h]îbzî Rizkîh adıyla meşhur Abdurrahman b. İsâ el-Vuryaglı'den dinî bilgiler ve Kur'an dersleri aldıktan sonra İbn Ebû'r-Rebî' el-İşbîlî'den kırâat-i seb'a öğrenimini tamamlayıp 686'da (1287) icâzet aldı (Tüçibî, *Bernâmec*, s. 22). Sonraki sekiz yıl boyunca Sebte'de aralarında Ubeydullah b. Abdülazîz İbnü'l-Kârî, Abdülazîz b. İbrâhîm el-Cezerî, İbnü'l-Murahhal, İbrâhîm b. Ebû Bekir et-Tilimsânî, Tâhîr b. Refî' el-Hüseynî gibi şahsiyetlerin bulunduğu birçok hocadan başta hadis olmak üzere fıkıh, tasavvuf ve Arap diline dair ilimleri tahsil etti. Diğer şehirlerdeki bazı âlimlerden mükâtebe yoluyla icâzetler aldı. 694 veya 695'te (1295, 1296) Endülüs'e geçip Mâleka'da (Malaga) Ebû Abdullah İbn Ayyâş'tan ve İbn Mesâmîd adıyla tanınan Ali b. Yûsuf es-Sanhâcî'den hadis, Meriye'de (Almeria) Ebû Abdullah İbn Şuayb el-Kaysî'den tefsir okudu (*a.g.e.*, s. 46-47, 146-147). Ardından doğu İslâm ülkelerine yönelen Tüçibî iki yıl süren bu seyahati sırasında Bicây'e (Bougie) Ebû Abdullâh İbn Sâlih, İbn Rahîme el-Kinânî ve Nâsîrüddin Mansûr el-Mışdâli; Tunus'ta Ebû Abdullah el-Hallâsî; İskenderiye'de Ali b. Ebû'l-Abbas el-Garrâfî; Kahire'de Abdülmü'min b. Halef ed-Dimyâtî ve İbn Dakikül'îd; Dimaşk'ta Takıyyüddin İbn Teymiyye, Ahmed b. Hibetullah el-Asâkirî, Yûsuf b. Ebû Nasr İbnü's-Şukârî, İbnü'n-Nehâs el-Halebî; Mekke'de Radyyyüddin İbrâhîm b. Muhammed et-Taberî, Abdurrahman b. Muhammed İbnü't-Taberî ve Osman b. Muhammed et-Tezzerî, ayrıca Hicaz seyahatinde yol arkadaşı olan Halef b. Abdülazîz el-Kabtevri gibi âlimlerden ders aldı ve birçok âfî isnad elde etti (*a.g.e.*, s. 34-35, 64). Hac dönüşü Zehebî ile görüş-tü (Zehebî, s. 194-195). Memleketine dön-